

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. MAKSO PIRC.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1897.

VSEBINA.

1. Rolandino Paseggeri	193
2. <i>Dr. Vlad. Pappafava</i> : Kratak pregled zakona z dne 15. julija 1890 o beležništvu na Pruskem in o sodnem ali beležniškem poverilu podpisov	199
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Motenje posesti	202
b) Za napake, naštete v §-u 925. obč. drž. zak., jamči prodajalec konja, tudi če ni prevzel jamstva	205
c) Moč izročitve jednostranske pismene izjave, če se je določil pismen dogovor	208
Kazensko pravo:	
a) Tedaj, ko se uradni izvod vloži, se tiskovina še ne razširja. — Odgovornost radi zanemarjanja dolžne paznosti nastaja še-le tedaj, ko započenja razširjanje tiskovine	211
b) Orožje v smislu §-a 83. k. z. je vsako za napad na ljudi uporabno (pripravno) orodje. — Silovit napad na javnemu prometu odprtem prostoru je kazniv	213
c) Ena in ista tirjatev more povzročiti opetovano kaznovanje radi krivne krیده. — O razsojenej stvari ne more biti govora pri pregrešku po §-u 486. k. z., ako je kridatar poleg starih, že prej upoštevanih dolgov, v zakonitev roku še druge nove dolgove napravljaj in plačila izvrševal	216
d) Občinski stražnik je oblastveni (javni) organ, tudi če brani vsled županonega naloga zasebne interese proti posebni nagradi	217
e) O medsebojnem skladu zanemarjene paznosti po §-u 373. k. z. in njenega učinka	219
4. Književna poročila	220
5. Razne vesti	221
6. Pregled pravosodstva	223

Rolandino Paseggeri.

(Monografska studija.)

Rim osvojil si je trikrat svet. Prvikrat osvojil ga je politično s tem, da se je ustanovila občna rimska država; drugič osvojil ga je versko potom občne duhovne oblasti rimske cerkve; tretjič, in to najtrajnejše, zadobil je Rim oblast po celem svetu po svojem pravu, katerega duševni otroci so več ali manj vsa moderna zakonodajstva. Ko se je pričel javljati prepород starinske, književnoznanstvene prosvete komaj po slabih znakih, je rimsko pravo skoro povsem vstalo in po celem svetu zavladalo. Res je, vpliv rimskega prava in njegovih idej ni nikdar do cela izginil. Iskra tlela je nevidno v takozvanih „leges romanorum“, pa tudi v takozvanih „leges barbarorum“ (prem. Teodorikov edikt), tako da je mogel vtemeljitelj nove rimske pravnike šole v Bolonji, Irnerij, zopet iz te iskre zbuditi plamen, kateri je po svetu zasijal. In tako bilo je pravoznanstvo ono, ki je zrušilo mednarodne meje in napravilo pot novi svetni prosveti, prosveti Renesanse, pripravivši zemljo originalni obnovi starinske literature in umetnosti, in od Italije zasijal je evropejski in vsesvetni žarek tudi v pogledu na samo pravoznanstvo. Doba Renesanse javljala se je tudi ob jednom z zunajnimi znaki v prizadevanjih italijanskih mest in pokrajin, koje so težile na to, da se osvobode od tujega vpliva in postavijo na svoje noge. In baš v to dobo, ko se počenjajo opažati prva znamenja italijanskih teženj do nezavisnosti, baš v to dobo spada prepород rimskega pravoznanstva.

Mimo vsacega družega mesta bila je Bolonija, katera se je povspela kot središče pravnih nauk; na njenem pravnem učilišču, koje je osnoval Irnerij, predavali so najznamenitejši učitelji prava, okoli katerih se je zbirala učeča se mladina od blizu in daleč.

Izrek „Bononia docet“ bilo je za pravnika isto, kar je bilo „Roma locuta est“ za bogoslovca. Kolovodje bolonjskega pravnega učilišča bili so: Irnerij, Akursij, Bulgaraf, Martin, Gosia, Hugo, Jakov, Bartolomij in — pozneje, toda nikakor ne zadnji — Rolandino Passeggeri¹⁾, katerega življenje in dela naj bodo predmet te, žal da kratke, razprave.

Pravimo „žal kratke razprave“, ker so podatki, kateri so prišli na nas, tako pičli, da so jedva v stanu zadovoljiti oni opravičeni interes, katerega v nam obuja zgodovina tega znamenitega moža. Njegova znamenitost pa leži v tem, da se je on iz prva bavil pred vsem z beležništvom, tako, da bi ga po pravici imeli imenovati očeta modernega beležništva.

Rodil se je okoli leta 1207. Roditelja sta mu bila Ridolfino de Passeggeri in Fioretta, vsled česar se je on, dajoč s tem lep primer sinovske pijetete, šestokrat podpisal Rolandinus Ridolphini Florettae. Leta 1234. postal je beležnik in kasneje tudi doktor, namreč učitelj beležniškega nauka. In če bi tudi ne bil nikdar imenovan za doktorja, bil bi vsejedno poznat jurist in zelo znamenit, in tudi po njegovih spisih spoznati je lahko temeljitega pravoznanca.

Italijani so za rana uvideli važnost beležništva, ter je vsled tega pričeli marljivo gojiti. Že sam Irnerij sestavil je jeden for-

¹⁾ Z Rolandinom Passeggeriom se ne sme zamenjati druga dva Rolandina, t. j. Rolandina de Romanciis in Rolandina Patavina (Patavinus). Prvi je porojen, kakor tudi naš Rolandin, v Boloniji, in sicer kot sin stare plemiške rodovine. On je jednako znamenit kot učitelj prava in kot javni uradnik ter je imel v Boloniji velik vpliv in bil obče spoštovan. Leto njegovega rojstva ni znano. Umrl je leta 1234. Njegovo glavno delo, katero je prešlo na potomce, bilo je kazenske stroke: *De ordine maleficiorum*. Rolandin iz Padove živel je istotako v trinajstem stoletji. Rodil se je leta 1200. Oče njegov, znan beležnik, poslal ga je v Bolonijo, odkoder se je vrnil mladenič leta 1221. kot „laureatus in grammatica et rethorica“ v svoj rojstni kraj, kjer je posloval kot beležnik in učitelj. Kronološko zbirko svojega roditelja nadaljeval je do leta 1260. in napisal na temelju teh beležek kroniko v dvajset zvezkih: *De factis in marchia tarvisiana*, katera obsega razdobje od leta 1188. do leta 1260. Scardeon imenuje ga „Doctissimus grammaticus diligentissimus investigator antiquitatis“, a Colle pravi: „Egli è dei piu tollerabili fra i suoi contemporanei“. Prim. istotako: Muratori, *Script. rer. ital. knj. VIII.*

mularium tabellionum, katerega se je naš Rolandin poprijel ter se okoristil ob jednom del svojega prednika Ranierija. Rolandin zasnoval je posebno učilišče za beležnike, predavajoč namreč v zasebni hiši, in skoro zaslul je kot učitelj, zadobivši v taki meri priznanje svojih drugov v poučevanju, da je bil okoli polovice 13. stoletja izbran za prokonzula, to je za upravitelja in predsednika beležniškega zbora. Še večji del njegove slave prinesla so Rolandinu njegova dela, o katerih hočemo, predno izvemo njegovo življenje, nekoliko spregovoriti. Vsebina njegovih spisov nanaša se večji del na beležniško stroko; jeden sestavek: *Flos ultimatum voluntatum* je pravniškega zadržaja.

Glavno Rolandinovo delo in osnova ali podlaga vseh ostalih njegovih del je „*Summa artis notariae*“, katera se pričinja z besedami: *Antiquis temporibus*. Napisal je je leta 1256. Delo obstoji iz deset poglavij; v poglavjih 1.—7. govori se o pogodbah, to je v njih so obrazci za pogodbe; poglavje 8. bavi se z oporokami; poglavje 9. s sodbenimi razpravami; poglavje 10. govori o prepisih in obnavljanji spisov. Poglavja 8. do 10. vsebujejo razun formularov (obrazcev) tudi še neka teoretiška in juridiška pojasnila odnosnih pravnih odnošajev. „*Summa*“ cenila se je tako visoko, da je Durantis večji del iste uvrstil v svoj „*Speculum juris*“ in sicer z naslovom „*de instrumentorum editione*“; vsled tega najdemo še leta 1549. jedno nemško izdanje, katero je prišlo na svetlo v Ingolstadt u nadpisom „*Summa Rolandina*“. Glede onega dela *Summe*, kateri se nanaša na civilno postopanje, (poglavje 9.) važna je opazka Sclopisa (*Storia della legislazione italiana*, knj. II., st. 2.): „Iz Rolandinovega dela „*Summa artis notariae*“, osobito iz devetega poglavja, razvidi se jasno, do koje stopinje razvitka so že v prvi polovici 13. stoletja dospela procesovalna pravila in nauki o proglaševanju in formulovanju razsodeb“. Pretirana je morda hvala, katero Abhorario izreka Rolandinovemu delu, ker pravi „*Nec unquam amplius (ni fallor) opus tale in lucem venit, nec fortasse similem huic posteritas ulla dabit in futurum*“. Rolandus Sebastianus napisal je svoje opombe o *Summi*, kot teoretiški uvod k sedem prvim poglavjem, namreč k pogodbenim formularom *Summe*, karakterističen je *Tractatus de notulis*, kateri se začinja z besedami: *Tractaturi de arte notariae*.

Tretje Rolandinovo delo, *Aurora* („Solet aromatum esse natura . . .“), neka vrsta komentara njegovej *Summi*, ostalo je fragmentarno in dospelo samo do petega poglavja navedenega dela.

V nobenem odnošaju z osnovnim delom ne stoji sestavek: *De officio tabellionatus in villis vel castris*, kateri se bavi z izvrševanjem beležniškega posla na kmetih in začenja z besedami; *Fratres carissimi*.

Od onih spisov, kateri se nanašajo na beležniški posel, nahajajo se razni rokopisi in večje število izdanj. Pet rokopisov najdemo v Parizu, dva sta v Rimu (Bibl. Chigi in Bibl. Vaticana) in po jeden izvod na Dunaju, v Bambergu, v Lipsiji, v Turinu, Gorici in v Boloniji (Bibl. Kapitolinske cerkve Odrešenika). Od same *Summe* je poznano 18 izdanj, od katerih je najstarejše tiskano v Turinu leta 1478., a najmlajše v Speyru leta 1590.

Povsem pravniške narave je delo „*Flos ultimarum voluntatum*“, katero začenja z besedami: *Quamvis in cuiuslibet humani operis artificio*.

Ta spis ima istotako odnošaje z osnovnim delom, ker se v njem nahajajo daljša teoretična določila oporočnih formularov, navedenih v osmem poglavji, vsled tega smatrati se more tudi kot nadaljevanje *Traktata*. Ta spis deli se na štiri dele: Oporoke; kodicili; daritve za slučaj smrti; zakonita nasledstva. Kakor pravi Rolandin v svojem predgovoru, napisal je to knjigo na željo nekaterih dominikancev, posluživši se pri tem največ spisov Agova, Akursija in Odofreda.

Od tega dela hranijo se štiri rokopisi: v Parizu, na Dunaji, v Rimu pri Sv. Krstu (z datumom leta 1295.) in v Vatikanski knjižnici, in 16 izdanj; najstareje je ono, izdano v Briksenu leta 1475. in najmlajše leta 1607. Važna so za tem izdanja leta 1489. (v Mletcih) radi predgovora in dodatkov Baptista Guariusa, in ona z dne 28. novembra leta 1509. (v Parisu) radi predgovora in dodatka Gerharda Müllerta.

Pri znamenitosti Rolandina in njegovih spisov ni moglo priti drugače, kakor, da je ta človek postal predstojnik šole ter da so mnogi njegovi vrstniki in nasledniki pričeli komentirati in upotrebljevati njegova dela. Najvažnejši izmed njih so: Peter

d' Unzola¹⁾ in Peter Boattieri²⁾). Spisi prvega nanašajo se izključno na dela slavnega njegovega prednika ter so karakteristični kot komentari in dodatki k tem delom. Tako je njegova „Aurora novissima“ nadaljevanje nedovršene „Aurore“ Rolandinove, ter se razteza od polovice petega poglavja do konca sedmega in začenja z besedami: „Scribarum et tabellionum laudabile officium“. Kot dodatek k devetemu poglavju „Summe“, toraj kot nadaljevanje „Aurorae novissimae, smatrati se mora Petrov spis „De judiciis“. Ostali njegovi spisi so: jeden spis k Rolandinovemu Traktatu; dodatki nekaterim mestom Rolandinove „Aurore“; dodatki sestavkom „Flos ultimarum voluntatum“. Občni komentar k Rolandinovim delom sestavil je Peter Boattieri. Ta komentar dodan je mnogim izdanjem njegovih del.

Ugled, katerega je užival Rolandin med svojimi sodržavljani, temeljil ni samo na njegovi znanstveni važnosti, ampak tudi jednako na njegovem znanem patrijotičnem čutu. Za časa poslednjih Hohenstaufov zgodilo se je, da so italijanska mesta, bogata na zlatu in umu, večkrat skušala otresti se cesarskega jarma in nekatera, kakor na primer Bolonija, tudi z uspehom Rolandin pripadal je cesarju protivnej stranki „Dei Geremei“, in ko je leta dosegla zmago, razširil se je tako njegov vpliv, da je na to mogel sam sebe smatrati za gospodarja mesta. Najlepši dokaz njegovega žarkega rodoljublja, kakor tudi njegovega žarkega patetičnega štila, nahajamo v odgovoru, katerega je, kot jeden izmed poglavarjev in tajnik republike sestavil na drzno pismo Friderika II. V krvavi bitki potolkli so Bolonjci in ujeli cesarjevega sina Encija. Friderik, strašno razjarjen, pretil je, da bode vse mesto razrušil, ako se mu sin takoj ne oslobodi. Rolandin odgovoril je: „Božja roka udarila je naše sovražnike, kateri se naslanjajo na svojo silo, prezirajo pravico in v svoji preširnosti mislijo, da bodo druge podvrgli si s protenjem in grožnjo. Toda pušica ne doseže vedno cilja in volku ni vedno dano, da iz zasede razbojniško napade čedo. Mi se ne plašimo praznih, nadutih pretenj; mi nismo kakor trsje,

¹⁾ Peter d' Unzola postal je beležnik l. 1275. in l. 1301. učitelj beležništva. Umrl je leta 1312.

²⁾ Peter Boaterius bil je učenec Franja Acursija, l. 1285. postal beležnik, a l. 1292. profesor beležništva.

katero veter svojevoljno upogiba, ali kakor slana, katera se razstopi na solčnih žarkih. Vedi toraj, da je kralj Encijo, tvoj rodni sin, po vojnem pravu naš suženj, in da tak ostane; ako je pa tebi do osvete, upotrebi svojo moč, pa tudi mi hočemo odbiti silo s silo. Gora mečev nas bode branila, in mi bodemo na ljutega sovražnika planili kakor levi. Veliko število tvojih vojakov, s katerimi se hvališ, nas ne plaši, ker je truma ljudi čestokrat isto, kar gotova zmešnjava, in mnogokrat je, kakor to pravi pregovor, krma kriva pogina sv nje“. To so ošabne besede republikanca; ošabne, ali zopet dostojanstvene. Encijo ostal je suženj.

Rolandin umrl je l. 1300. v visoki starosti.

Srednji vek ga je spoštoval, a tudi potomstvo ga ni pozabilo, nego je dalo njegovemu spominu viden spomenik, katerega so velikemu kolegi postavili bolonjski beležniki, in kateri spada med najstareje v Boloniji. Ta zelo krasni spomenik vzdiguje se na Dominikanskem trgu, a napravljen je v stilu gotskobizantinskem. Nekaterikrat je doslej že pretila nevarnost, da se od starosti razruši, toda milosrdna roka Bolonjcev ga je vedno vzdrževala in čuvala. Tako je bil popravljen l. 1603., pa l. 1786., l. 1833 in nazadnje l. 1868. Napis, katerega so vrstniki vzdicali na jedni strani sarkofaga, glasi se :

Auctori magno natura legi vocato
 Patri Rolandino cetus proconsuli primo
 Hunc hic scribae locant octobris tertia dena
 Millertrecentenis coelestis prolis annis.

Zadnji restavratorji dodali so spomeniku tudi drugi epigraf :

Rolandino Passeggeri nacque di popolo in Bologna a. 1207 ; nella giovinezza apprese ed insegnò l' arte del notaio, in cui divenne autorevole e famoso.

Istitui e capitano milizie cittadine della patria benemerite contro i nemici esterni e le interne fazioni. Nei negoziati con Federigo II di Svevia pel riscatto del figlio Enzo ispirò alla Republica la dignita dell opera e del linguaggio.

Mori a. 1300. Il Municipio restaurò questa mole cadente a. 1868, perchè resti viva la memoria di sue cittadine virtù.

Mi se pa pridružimo s svoje strani želji restavradorjev: naj živi spomin državljana, učenika in dostojanstvenika tudi v bodoče! ¹⁾)

¹⁾ Nekateri beležke o Rolandinu našel bode čitatelj v delih Ivana di Andreia. Pisali so pa o njem tudi: Sarti, Schiassi, Moratori, Masini, Ghirarducci, Fontana, Panciroli, Durante, Jantuzzi, Müllert, Rybisch, Merkel, Lavigny in drugi; prim. istotako: Michelozzi v „Monitore del notariato“, januv. 1882; in „La Notaria“ Organo official y unico de los Notarios de Cataluna, G. XV., št. 733.

Kratek pregled zakona z dne 15. julija 1890 o beležništvu na Pruskem in o sodnem ali beležniškem poverilu podpisov.

Spisal dr. Vlad. Pappafava.

Že naslov zakona: „zakon, obsezajoč določila o beležništvu in o sodnem ali beležniškem poverilu podpisov“ znači, da ni zakon, ki bi jednotno urejeval vse beležništvo, ampak ima samo nekatera preminjajoča ali dopolnilna določila te materije, kar nam potrjujejo tudi njegova vsebina in zraven spadajoči motivi, kakor tudi dotična komisijska poročila in zbornične obravnave. Komisijsko poročilo imenuje toraj ta zakon tudi z vso pravico in značilno samo pomožni ali zasilni zakon.

Spoznala se je sicer davno potreba, da bi se moralo beležništvo na jednotni podlagi na novo urediti ne samo na Pruskem, ampak v vsi nemški državi, in posebno se je ta misel oživela zopet z zakonom o sodni organizaciji z dne 27. januvarija 1877, in se je zahtevalo po resolucijah v poslaniški, kakor tudi v gospodski zbornici, da se ta misel uresniči, toda realizovanje te misli razbilo se je doslej vsled težkoč v izvršitvi, katere so se pokazale v praksi.

Akoravno toraj zakon z dne 15. julija 1890, kakor se je omenilo, ne urejuje in neče urejevati beležništva jednotno, je

vendar pomemben napredek na tem polju zakonodavstva, ker je odpravil najhujše neprilike, katere so bile dotlej, in katere so nastale vsled različnosti določil o beležništvu, in ker je vpeljal najnujnejše reforme, katere so bile ravno v trenutku potrebne.

Ako si nekoliko ogledamo njegovo vsebino, najdemo, da navaja zakon, primerno njegovemu preje naznačenemu namenu, vrsto določil o beležništvu brez gotove notranje zveze.

V §-u 1. navaja določilo, katero je podlaga za jedotnost v tej materiji, in jo pripravlja, da odslej ne bodi več narodnost kot Prus, ampak kot Nemeč sploh predpogoj usposobljenosti za doseg beležniškega mesta in da (§ 2.) odslej ne sme beležnik izvrševati svojega urada samo v mejah svojega bivališča, ampak v mejah dotičnega višjesodnega okraja. Glede tega, kje se odkaže beležniku bivališče, določuje zakon (§ 3.) omeje, da mora beležnik na ukaz pravosodnega ministerstva eventualno v mestih z več kakor 100.000 prebivalci imeti svoje stanovanje in svojo pisarno v določenem mestnem delu. Nasprotno odpravil je pa zakon (§ 5.) za priče listin zahtevo, da morajo biti pruske narodnosti in zahtevo pogojnega bivališča. Željo, katero se je imelo že dolgo, in katero se je izreklo večkrat in nujno, izpolnil je § 4., kateri določuje, da v prihodnjosti ni treba pritegniti instrumentnih prič, ali, če teh ni, družega notarja k notarskim aktom, razun v slučajih, v katerih je oseba, katera akt naroči ali izvrši, slepec, glušec ali mutec, ali če se napravlja javne ali mistične oporoke. S tem odpravila se je vendar enkrat starodavna formaliteta, katera se je že davno preživela, in katera je samo ovirala notarja pri izvrševanju njegovega poklica na najbolj neprijetni način, ne da bi dala občinstvu katere posebne važnosti. Drugo oprostitev v postopanju daje tudi § 6., kateri zahteva za osebe, ki naj akt izvrše, pa ne znajo pisati, prisotnost podpisne priče samo pri prečitanju in odobrilo dotične listine, in § 7., po katerem je treba številke zemljiškega katastra zapisovati samo s številkami in svote in data, katera se ponavljajo v isti listini samo enkrat s črkami.

Naslednji §-i 8. do 12. navajajo določila o načinu poverila in potrdila podpisov (§ 8.), vsled novih zakonov in ukazov o kolkovnem davku, kateri so med tem izišli, potrebne premembe

kasiranja kolkov za napravljene listine (§ 9.), o pisanju beležniškega registra (§ 10.) in depositne knjige (§ 11.) in konečno o dolžnosti notarjev, da morajo biti v njihovih pisarnicah razgrneni seznamki onih oseb, ki se ne smejo dopustiti kot priče (§ 5.) ali morajo posluževati se pravnega zastopnika (§ 12.). To so pa določila, katera so velikega pomena samo za prakso, katera pa za bistvo notarijata sploh, čeravno važna, ker dotlej ni bila ta materija urejena, vendar niso tako odločilnega pomena, kakor preje navedena

V svojem zadnjem delu (§ 13. do 15.) določuje naš zakon pravila za slučaj, ako je notar na dopustu, ali če je vsled bolezni, ali vsled katerega drugega razloga zadržan, da ne more opravljati svojih posel. Tedaj mora listine, katere hrani, itd. izročiti okrajnemu sodišču ali namestniku, katerega si sam izvoli, in katerega mora potrditi pravosodni minister (izvoliti se mora izmed pravnikov, vsposobljenih za sodništvo) in ne sme med tem vršiti lastnih uradnih činov. Namestnik uraduje pod lastno odgovornostjo in onega, katerega nadomešča, in na stroške le-tega. Ako notar zamudi, postaviti si v slučajih, da je zadržan, namestnika, tedaj mora pristojno okrajno sodišče uradne spise notarja za čas, dokler je zadržan, prevzeti in izdajati izpiske listin, ako bi se jih zahtevalo, ali pa imenuje, na ozemlji, na katerem velja rensko pravo, na predlog prvega državnega pravdnika pristojno deželno sodišče za ta čas drugega notarja kot namestnika in začasnega hranitelja.

To so najvažnejše novote, katere je uvedel zakon z dne 15. julija 1890. l., katere so stopile 1. oktobra 1890. l. v veljavo (§ 16.) in katere pomenijo v nemškem zakonodavstvu za beležništvo nov korak za večjo jednoto in oprostitev ter dajejo opravičeno upanje, da se bode beležništvo ugodno razvijalo, in da se dospe polagoma do beležniškega reda, kateri bode obsegal vso nemško državo in bode postavljen na jednotno podlago.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Motenje posesti.

(Kasacijska odločba.)

Tožbenemu zahtevku ugodilo je okrožno sodišče v Ž. potem, ko so se zaslišale priče obeh strank, na sledeči način z razsodbo z dne 10. marca 1897, št. 977: Toženec J. O. z Grosupljega mora priznati, da je tožnik B. K. z Velicih Vrhov v poslednej faktičnej posesti gozda v Jelševj p. št. 663 k. o. Vrhe, pripadajoče k glavnemu posestvu vlož. št. 28 iste kat. obč.; toženec je motil tožnikovo posest s tem, da je vozil dne 2. januarija 1897. l. svojevóljno skozi gozd p. št. 663 kat. obč. Vrhe, ter ondi zasul jarek dne 4. januarija t. l., na to hvalil se je še isti dan, da ima pravico tod voziti; on se mora zdržati v bodoče sleherne motitve glede napominanega zemljišča ter povrniti tožniku stroške te pravde vse to v 14 dnevih, da se izogne izvršilu.

Razlogi:

Priznано je, da je tožnik v mirnej, dejanskej posesti glede svojega zemljišča, vpisanega v zemljiškej knjigi kat. obč. Vrhe pod vlož. št. 28 gozda »v jelševji«, to je p. št. 663 kat. obč. Vrhe. Ravno tako je priznано, da je toženec dne 2. januarija 1897. l. vozil skozi gozd parc. št. 663 kat. obč. Vrhe, da je dne 4. januarija t. l. ondi zasul jarek in se hvalil isti dan, da ima pravico tod voziti. Vgovarja pa toženec le to, da vozi ves čas, odkar je posestnik in lastnik gozda p. št. 284/45 in 46 kat. obč. Vrhe, vpisanega v deželnej deski Kranjskej pod vlož. št. 470, to je 14 let, kadar je treba bilo, skozi tožnikov prej navedeni gozd, da je toraj v posesti te vožnje pravice. Res je sicer, da so od toženca navedene priče potrdile to deloma, namreč priča M. Z., da je vozil toženec sin leta 1895. jedenkrat, priča F. P., da je vozil predlansko leto toženec jedenkrat; priča J. Z., da je vozil lansko pomlad toženec trikrat; priča F. K., da je vozil toženec leta 1893. in 1894. večkrat skozi tožnikov gozd, oziroma po potu skozi ta gozd. Vendar nobena priča ni potrdila, da bi bil vedel ali videl tožnik toženca voziti skozi navedeni gozd, in tudi priča M. P., od toženca v to svrho

navedena, ni potrdila tega, temveč le to, da je potožil tožnik priči pred 5 leti, da mu dela škodo toženec, ker vozi po njegovej hosti. V smislu § a 313. obč. d. z. zadobi se pravna posest na tujej stvari le tedaj, kadar kedo drugemu lastno reč rabi v korist z njegovo dovolitvijo; v predležečem slučaju toraj le, če bi bilo dokazano, da je videl tožnik voziti toženca po svojem gozdu in dopustil to molče, ne da bi bil vgovarjal, kar pa ni dokazano. Dasi so potrdile toženčeve priče, da je le-ta vozil skozi tožnikov gozd p. št. 663 kat. obč. Vrhe od leta 1893. počenši večkrat, vendar ni zadobil s tem pravne posesti do te vožnje, ker se ni dokazala tožnikova vednost o tem. Dejstvo toženčevo, da je vozil dne 2. januarija 1897. l. skozi tožnikov večkrat navedeni gozd, zasul dne 4. januarija t. l. tam od tožnika izkopani jarek, hvaleč se, da ima pravico voziti ondi, smatrati je toraj kot protipraven poseg v tožnikovo posest, radi česar se je moralo ugoditi vpravičenemu tožbenemu zahtevku.

Z naredbo z dne 14. aprila 1897, št. 3817 pa je višje deželno sodišče vsled rekurza toženčevega predrugáčilo konečni odlok prvega sodišča, uvažuje namreč, da je dokazano po soglasnih izpovedbah zaslišanih prič, da je vozil toženec v preteklih letih večkrat čez tožnikovo gozdno parcelo; uvažuje nadalje, da bi bil lahko opazil tožnik, če bi bil le količkaj pazen, kako vozi nasprotnik že dlje časa skozi njegov gozd in sicer ne skrivaj, kar itak tožnik ne trdi, kateri pa je v resnici tudi to vedel; kajti pred 5 leti potožil je priči M. P., a navzlic temu dopustil vožnjo ter ni klical sodnika na pomoč; uvažuje, da je po tem takem toženec zadobil po § ih 312. in 313. obč. drž. zak. faktično posest vožnje skozi tožnikov gozd, radi česar z vožnjo od dne 2. in 4. januarija t. l. ni motil toženec tožnika v stvarnej posesti, nasprotno nadaljeval je toženec izvrševanje faktične vozne pravice; uvažuje, da ni smatrati toženčevega hvalisanja, češ, da po pravici tod vozi, motenjem; uvažuje, da je, zasuvši jarek dne 4. januarija 1897. l., nasprotno motil toženec pravico tožnikovo do posesti tožnikove parcele, ker je tožnik 2. januarija 1897. leta v svojej gozdnej parceli št. 663 kat. obč. Vrhe izkopal jamo; toraj se je moral konečni odlok prvega sodišča deloma potrditi, a deloma spremeniti, radi česar se je razsodilo:

Toženec J. O. z Grosupljega ima priznati, da je tožnik B. K. z Velicih Vrhov h. št. 9 v poslednej faktičnej posesti glede gozdne

parcele št. 663 kat. obč. Vrhe, imenovane »v jelševji«, kot sestavine posestva vlož. št. 28 iste kat. občine; toženec je motil to posest s tem, da je zasul dne 4. januarija 1897. l. jarek v tožnikovem gozdu in se ima v bodoče zdržati sleherne motitve tožnikove posesti pod izvršilom. Nasprotno pa se zavrne nadaljni zahtevak, češ, da je motil toženec tožnikovo posest s tem, da je dne 2. januarija 1897. l. svojevóljno vozil skozi tožnikov gozd, hvaleč se, da sme tod voziti. Toženec pa ima nadalje povrniti od tožnih stroškov, znašajočih 34 gld. 27 kr., tožniku delni znesek 8 gld. 87 kr., nasprotno pa tožnik tožencu polovico rekurznih stroškov, znašajočih 9 gld. 30 kr., z zneskom 4 gld. 65 kr. v 14 dnevih pod izvršilom, uvažuje, da so narasli pravdni stroški kakor dokazilni, zgolj radi odbitega dela tožbenega zahtevka, radi česar se ima povrniti tožniku le izdatek za tožbo in stroške razsodbenega kolka, dočim se prisodi tožencu vsled polovičnega uspeha polovica apelacijskih stroškov v smislu §-ov 24. in 26. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69. drž. zak.

Najvišje sodišče na Dunaji pa je, razveljavši obedve razsodbi, popolnoma zavrnilo tožbo z naredbo z dne 15. junija 1897, št. 7112, obsodilo tožnika v povrnitev stroškov vseh treh instancij znašajočih 34 gld. 78 kr. iz sledečih

razlogov:

Nanašajoč se na tožnikov izvanredni rekurz, vtemeljena je popolnoma razsodba višjega sodišča; pripomni se le, da se je izjavil tožnik napram priči M. P-ju povsem jasno, da mu toženec dela škodo, ker vozi skozi njegov gozd; trditev tožnikova, da je imel toženca le na sumu, da je le domneval, je po tem takem jalova. Nasprotno pa je izvanredni toženčevi rekurz vtemeljen, ker je neovržna toženčeva pravica do vozne posesti; tožnik je motil toženca, ker je izkopal jarek; v smislu §-a 344. obč. drž. zak. vpravičen je bil toženec braniti posestno pravico, zasuvši jarek, ker bi bila sicer sodniška pomoč brezuspešna, ter prekasna. S tem, da je zasul toženec jarek, ni motil tožnikove posesti, tem manj, ker niti trdil ni tožnik, da je toženec, zasuvši jarek, razširiti hotel vožno pravico. Glede poslednjega dejstva sodili sta obedve sodišči očitno krivično na škodo toženčevo, radi česar sta se morali razsodbi razveljaviti temeljem dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593.

z. j. z., ter zavriniti tožnika popolnoma. Izrek o pravnih stroških vseh treh sodišč naslanja se na določilo § ov 24. in 26. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69. drž. zak.

b) Za napake naštete v §-u 925. obč. drž. zak., jamči prodajalec konja, tudi če ni prevzel jamstva.

Okrajno sodišče v Z-ku je v pravdnej reči L. M-a, posestnika v Špitalu na Koroškem proti J. T-u, posetniku z Ž. vsled tožbe de praes. 6. julija 1896, št. 2393 radi razveljavljenja konjske kupne pogodbe in plačila odškodnine s pr. po dognanem skrajšanem postopanju in dokazovanju z izvedencema tako-le razsodilo z razsodbo z dne 8. novembra 1896, št. 3798; J. T. ima privoliti, da se povsem razveljavi kupna pogodba, sklenjena med tožnikom L. M-em po hlapcu A. S-ju in tožencem dne 8. junija 1896. l. na ljubljanskem sejmu za konja rujave boje, vlaškega plemena, z malo podolgasto zvezdico, belkastim madežem v sredi krone na levi zadnji nogi, z belkastim stopalom na istej nogi, štiri leta starega, visokega 165 cm; toženec ima postaviti vse v prejšnji stan; toraj vzeti nazaj konja, povrniti plačano mu kupnino 250 gld. in prevozne stroške v znesku 12 gld. 62 kr.; ravno tako tudi stroške krmljenja in oskrbljevanja na dan po 70 kr. od 9. junija 1896. l. naprej računši, dokler ne vzame toženec konja nazaj; slednjič plačati pravdne stroške znašajoče 138 gld. 70 kr. v 14 dnevih pod izvršilom. Nasprotno pa ni dolžan toženec plačati tožniku vožnje hlapčeve iz Špitala v Ljubljano v znesku 2 gld. 59 kr., za lastno hrano s krmo vred v Ljubljani v znesku 6 gld., niti ne izdatkov za mešetarino in podkovanje v znesku 7 gld. 60 kr.

Razlogi:

Tožnik dokazal je po pričah Sch, in S., da mu je prodal toženec 8. junija na ljubljanskem sejmu štiri leta starega konja za 250 gld., ter izročil ga, jamčujoč izrecno za sleherno napako. Dokazal je nadalje tožnik po izvedencih, da je bil konj dne 26. avgusta 1896. leta trmoglav, ter da je imel to napako že 8. junija 1896; dokazal tudi, da je o tej napaki obvestil toženca že dne 14. junija 1896. leta. Izvedenca izjavila sta tudi, da ta konj ni prikladen za redno uporabo, da ni vreden polovice kupnine znašajoče 250 gld.

Toženec skušal je dokazati s pričami, da prodani konj do vštetelega 8. junija 1896 ni bil čisto nič trmoglav. Zaslišane priče, izvzemši V. P-a, potrdile so sicer, da so vidle večkrat prodanega konja voziti, ne da bi bile opazile trmoglavosti. A s temi pričami ni dokazano, da so vidle le-te vselej konja redno voziti, kadarkoli je bil vprežen. Iz tega toraj ne sledi, da ni bil konj samoglav v dobi do 8. junija 1896. leta. Ponudil je nadalje toženec dokaz z izvedencema in glavno prisego o tem, da se ni kazal konj do 8. junija 1896. l. čisto nič samoglavega. Obadva dokaza pa nista dopustna, ker je možno izvedencema opirati svoje mnenje zgolj na izpovedbe prič, katere pa ne zadostujejo, da bi se preverilo o resničnem stanu konja pred 8. junijem 1896. leta. Glavna prisega zopet meri le na negativne pojave o posamičnih vožnjah. Vsaj ni toženec niti trdil, da je bil prisoten pri slehernej vožnji, radi česar ne bi mogel potrditi, da je vselej konj vozil pravilno. Tožniku hasne zakonita domneva z dokazom po izvedencih vred o tem, da je bil konj trmoglav že pred 8. junijem 1896. leta. Naravno ne kaže bolan konj vselej trmoglavosti, nasprotno vozi dlje časa lahko pravilno ter se pojavijo znaki trmoglavosti le po trenutkih. Nadalje ne bi dokazal toženec z glavno prisego, da je bil konj zdrav. Ker ni bil konj vsled trmoglavosti za redno rabo, ter radi te napake ni bil vreden polovice kupnine, znašajočih 250 gld., moralo se je ugoditi v smislu §-ov 932. in 934. obč. drž. zak. tožbenemu zahtevku, merečemu na razrušitev kupne pogodbe. Po §-u 932. obč. drž. zak. pa so se morali prisoditi tožniku tudi stroški prevoza, krmljenja in oskrbljevanja v zahtevanih zneskih, ker je dokazal tožnik izdatek po pričah in izvedencih. Zavrni pa se je moral tožnik z zahtevkom povračila za hlapčevo vožnjo v Ljubljano, hrano in krmljenje, kakor tudi za mešetarino in podkovanje, ker jih ni zakrivil toženec, niti niso oni stroški v potrebnej zvezi s pogodbo, ne glede na to, da ni prijavil natančno tožnik stroškov za krmljenje konja v Ljubljani.

Višje deželno sodišče v Gradci potrdilo je to razsodbo z naredbo z dne 24. decembra 1896, št. 11707 iz sledečih

razlogov:

Po izvedbi nesumne priče E. Sch-a in tožnikovega hlapca A. St-ja, kateri je sicer sumen kot sluga, nikakor ne kot delavec v tožnikovej tovarni, je dokazano v smislu §-a 142., *lit. c*) o. s. r., po katerem

se prva polovica dokaza popolni po jednej, dasi sumnej priči, da je prevzel toženec jamstvo za sleherno napako prodanega konja izrecno. Slednje dejstvo nista mogla ovreči priči A. T., sin tožnikov, kateri je po vrhu zavržen po §u 141., *lit. a*) o. s. r., niti K. Š., katera sta izpovedala, da ni prevzel toženec jamstva v obsegu tožnikove trditve. Sicer pa je nepomembno, ali je toženec izrecno jamčil za sleherno napako ali ne, ker se kažejo ne glede na to tudi zakoniti pogoji jamstva. Namreč na podlagi §a 925., odst. 3. obč. drž. zak. izrekli so izvedenci v svojem mnenji z dne 26. junija 1896 po pojavih določenih v izvidu, da je bil konj trmoglav že pred 8. junijem 1896., ko se je izročil tožniku. Nadalje pa je izpolnil tožnik tudi predpis §-a 926. obč. drž. zak., na kateri se izključno opira pravna domneva §-a 925. obč. drž. zak., kajti obvestil je priznано, ne le izvedenca c. kr. živinozdravnika R. K-a v Špitalu o napaki, kateri je preiskal konja že 13. junija 1896. leta, temveč prijavil to tudi tožencu dne 14. junija 1896. leta, na to pa pustil preiskati po izvedencih konja pred sodiščem, katero je obvestilo o tem činu toženca. Pač je dopustno po §-u 927. obč. drž. zak. prodajalcu dokazati, da se je pritaknila opažena napaka še le po izročitvi, vendar le takrat, kadar ni že po sodnem redu pravilno dokazano, da je živinče imelo že pred sklepom pogodbe napako, ker sicer bi bil dokaz izročiteljev nedopustna ponovitev v smislu §-a 200. o. s. r. Toženčeve priče, izpovedši, da niso vidle na konju nobenega znaka trmoglavosti, niso omajale dokaza po izvedencih, ker opazovati jim je bilo možno konja le trenutkoma. Uničiti se ne da mnenje izvedencev po poskušnji, vprizorjenej pred prodajo po tožencu in njegovem sinu, katera sta konja poskušala in ž njim vozila na sejmskem trgu v popolno zadovoljstvo tožnikovega pooblaščenega hlapca; toženec se ne more sklicevati na določbo §-a 928. obč. drž. zak., češ, da bi bil lahko videl tožnik napako, ker je trmoglavost očitna in očividna napaka, vendar ne gre prištevati trmoglavosti napakam po smislu §-a 928. obč. drž. zak. Toženčeva trditve, da se je konj spridil pozneje vsled prevoza po železnici odnosno, ker se je ž njim neokretno ravnalo, opira se brez sleherne podlage zgolj na domneve. Z ozirom na to jamči prodajalec po §-ih 922. in 923. obč. drž. zak., ter je vpravičen tožnik zahtevati, da se razruši v smislu §-a 932. *ibid.* pogodba popolnoma, kupnina povrne, stroški in izdatki pobotajo, ker se po izvedencih

ne da popraviti napake, kar zopet ovira redno uporabo konja. Apelacijska pritožba morala se je toraj zavriniti s potrdilom prve razzodbe, nanašajoč se na njene razloge, in sicer glede izpodbijanega dela, kajti razzodbe prvega sodnika, v kolikor se je zavrnil tožbeni zahtevek, ni oporekal toženec, radi česar ostane slednji del nesprenjen.

Izvanredno revizijsko pritožbo toženčevo odbilo je najvišje sodišče na Dunaji z naredbo z dne 3. marca 1897, št. 1897, ker ni videti podstave v smislu dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z., radi česar tudi ni dopustno izvanredno pravno sredstvo.

Dr. R. B.

c) Moč izročitve jednostranske pismene izjave, če se je določil pismen dogovor.

A, igralka na gledališču v *B*, tožila je društvo v *B*, s tožbo de praes. 18. novembra 1894, št. 20876 pri m. del. okrajnem sodišču radi plačila 150 gld. s prip. kot honorarja za mesec oktober 1894 ter svojo tožbo vt temeljila s tem, da jo je toženo društvo s pogodbo dto. *B*, 15. septembra — 1. novembra 1893 za gledališče za čas od 1. oktobra 1893 do 30. septembra 1894 z mesečnim skupnim dohodkom 150 gld. angaževalo, in da je društvo to pogodbo s pismeno izjavo z dne 31. oktobra 1893 podaljšalo za daljni dve leti, in sicer na ta način, da se ji je za leto 1894/95 dovolil skupni dohodek 1800 gld., za leto 1895/96 pa skupni dohodek 1995 gld., od meseca oktobra 1894 pa odreka društvo vsako plačo. Toženo društvo vgovarjalo je, da si je v §-u 16. pogodbe dto. 15. septembra — 1. novembra 1893 pridržalo pravico, to pogodbo tri mesece pred pretekom »vsakega pogodbenega leta« odpovedati in da je to pogodbo v istini odpovedalo tri mesece pred 30. septembrom 1894; okolščina, da je ta določba prečrtana v prepisu pogodbe, katerega je tožnica predložila, da je neodločilna, ker ta določba v izvorniku ni prečrtana; merodajen pa da je samo izvornik. S pismeno izjavo z dne 31. oktobra 1893 se pa pogodba veljavno sploh ni podaljšala, ker glasom daljne v §-u 16. pogodbe nahajoče se izrecne določbe »vsako podaljšanje pogodbe bodi le tedaj veljavno, ako se je dotični dogovor sklenil pismeno«; kot take se pa ne more smatrati enostranske pismene izjave z dne 31. oktobra 1893.

Prva instancija zavrnila je tožbo z razsodbo z dne 23. marca 1896, št. 6003.

Razlogi:

Merodajno za razsojo te pravde je pred vsem vprašanje, jeli se je s pismeno izjavo z dne 31. oktobra 1893 obvezajoče podaljšala pogodba ali ne. To vprašanje zanikati se pa mora po stvarnem položaji; kajti § 16. točka II, kateri je v izvorniku in prepisu nlediran, določuje doslovno: »vsako drugo podaljšanje pogodbe veljavno je le tedaj, ako se dotični dogovor sklene pismeno«. O pismenem dogovoru govoriti se pa more le tedaj, ako se napravi pogodbeno listino, katero podpišeta obe stranki, in se mora v tem oziru omeniti, da društvo prav argumentuje. Akoravno se je vprašavna »izjava« napravila pismeno, vendar to ni še nikakor pismen dogovor v smislu § a 10. točka II. Trebalo bi za to listine, katero sta podpisali obe stranki, ker se je ravno dogovorila pismena oblika, katera slednja okolnost ni prepirna in jo je toraj smatrati kot resnično. Pogodba, katero je sklenila tožnica za jedno leto, potekla je, kar tožnica sama prizna, koncem septembra 1894, in se toraj za poznejšo dobo ne more ničesar zahtevati, ker se pogodba ni veljavno podaljšala. Kar se tiče vprašanja glede opravičenosti odpovedanja, je to prašanje z ozirom na prejšnja izvajanja popolnoma brez pomena, in se mora v tem oziru držati, da more biti merodajna za obestranske pravice in dolžnosti pravnih strank jedino le izvorna pogodba, katero je priznано tudi tožnica podpisala. Pravica odpovedi treh mesecev pred pretekom pogodbenega leta je pa za pogodbo, katera se je od početka sklenila samo za jedno leto, toraj časovno omejeno, popolnoma brez smisla, ker pogodba poteče z določeno dobo, in ni treba toraj nobene odpovedi. Tožnica bila bi samo tedaj v pravici, ako bi se z večkrat omenjeno izjavo bila pogodba veljavno podaljšala pod obstoječimi punktacijami; kajti po omenjenem smatrati bi se moralo, da pravica odpovedi, katera se v pogodbeni listini ni prečrtala, po §-u 914. obč. drž. zak. ni vpoštovati, in da je to pasus, ki je smatrati kakor bi ne bil dodan, in kateri je namenjen v golici za večletne pogodbe, pri jednoletnih pogodbah pa nima nobenega smisla; ta pravica smatrati bi se morala kot punktacija, katera ne obstoji, in tožnica morala bi toraj iz vprašavne izjave izvajati opravičene zahteve, ako bi ta izjava ne bila v protislovji s točko II. §-a 16.

Ugodivši apelaciji tožnice je druga instanca z odločbo z dne 24. junija 1894, št. 6577 toženo društvo obsodila na plačilo zahtevanega zneska 150 gld.

Razlogi:

Prvi sodnik navaja vpravičeno, da bi bila tožnica v pravici, ako bi se bila pogodba pod obstoječimi punktacijami pravno veljavno podaljšala; pomotno je pa njegovo mnenje, da se tako podaljšanje pogodbe ni dogodilo. Po pogodbeni listini je namreč vsako podaljšanje pogodbe, katero se ne zgodi po prvem odstavku §-a 16., le tedaj veljavno, ako se je dotični dogovor sklenil pismeno. Toženo društvo je pa z listino dto. B., 31. oktobra 1893 s tožnico sklenjeno pogodbo dto. 15. septembra — 1. novembra 1893 podaljšalo za daljni dve leti in sicer od 1. julija 1894 do 30. junija 1896 pod obstoječimi punktacijami. To podaljšanje sklenjene pogodbe izvršilo se je toraj pismeno, kakor se to zahteva v II. točki §-a 16., je toraj, ker je tožnica je sprejela, veljavno. Ta listina tvori pa po §-u 114 o. s. r. napram tožencu popoln dokaz. Ona popolnjuje pogodbo od 1. julija 1894 dalje, ker izjavlja, da je pogodba od tega dne dalje veljavna za daljni dve leti. Popolnoma umestno izvaja prvi sodnik, da je prvi stavek §-a 16. pogodbe po §-u 914. obč. drž. zak. brez veljave, ker se nanaša po svojih besedah in po svojem smislu samo na tako pogodbo, katera se je sklenila za več let, enoletna pogodba pa ob sebi umevno neha s potekom pogodbenega leta, je toraj nepotrebno, da bi se morala še tri mesece preje odpovedati. Bilo je toraj popolnoma nepotrebno in v protislovji s §-om 3. pogodbe, ako si je toženo društvo v §-u 16. pogodbe pridržalo pravico odpovedi. Trditev, da se je pridržala pravica odpovedi, in da se je ta pravica izvrševala, tolmačiti da se samo z ozirom na listino dto. 31. oktobra 1893, ker s to listino se je ravno pogodba podaljšala čez pogodbeno jedno leto. Odpoved od strani toženega društva ni mogla toraj imeti nobenega družega namena kakor ta, da se razveljavi listina z dne 31. oktobra 1893. Ker je pa po tej listini teklo podaljšanje pogodbene dobe od 1. julija 1894, prvo pogodbeno leto toraj poteklo šele s 30. junijem 1895, mogla se je pravica odpovedi po §-u 16. pogodbe izvrševati šele 3 mesece pred 1. julijem 1895, ne pa 3 mesece pred pretekom s pogodbo določenega pogodbenega leta, namreč tri mesece pred 30. septembrom 1894. Odpoved, katero se sicer zanikuje, bila je toraj,

ako bi toženo društvo imelo tudi pravico do nje, proti pogodbi, kjer je bila po določbah večkrat omenjenih listin prezgodnja, vsled česar se je toženo društvo moralo obsoditi, da mora plačati tožnici za mesec oktober 1894 po pogodbi jej pristoječo plačo.

Revizijsko pritožbo toženega društva zavrnilo je najvišje sodišče z naredbo z dne 30. septembra 1896, št. 8922 in se je potrdila višjesodna odločba, uvažujé, da je brez dvoma zahtevi pismenega dogovora glede podaljšanja pogodbe zadostilo se s tem, da se je izdala izjava z dne 31. oktobra 1893, da se mora v tem najti namen, razširiti obstoj razmerja čez pogodbeno dobo, katera se je s pogodbo itak določila do 30. septembra 1894, in se mora toraj razveza pogodbenega razmerja, katera bi nastopila dne 30. septembra l. 1894. smatrati v protislovji s smislom tirjatve. Konečno, da je mogel rok odpovedi z ozirom na to, da se ni mogel nanašati po stvarnem položaju na prvo, dobo do 30. septembra 1894 obsegajočo stipulacijo, biti veljaven samo za drugo pogodbeno dobo, katera temelji na drugem dogovoru.

Kazensko pravo.

a) Tedaj, ko se uradni izvod vloži, se tiskovina še ne razširja. — Odgovornost radi zanemarjanja dolžne paznosti nastaja še-le tedaj, ko započenja razširjanje tiskovine.

Z razsodilom od 11. avgusta 1896, št. 8147 tržaškega deželnega sodišča v tiskovnih rečeh je bila potrjena zaplemba in prepovedano razširjanje brošure Karla S. naslovljene: »Vgovori zoper socializem«, ki jo je izdala knjigarna časopisa »Krik-ljudstva« v Turinu 1896. l., češ da je učinjal njen obseg znake hudodelstva po §-u 122., *lit. b*) in pregreškov po §ih 302., 303., 305. kaz. zak. Rečeno razsodilo je bilo objavljeno v uradnem listu tržaškem od 24. avgusta 1896. l., št. 193. V podlistku št. 34. v Trstu izhajajočega tednika »Delavec« od 28. avgusta 1896. l. je bil ponatisnjen del navedene brošure. V istej številki napominanega tednika sta bila uverščena članka: »Razuzdanost« in »Rabuka v korminskeji predilnici«, v katerih se je nagovarjalo k sovraštvi zoper premožnejše stanove človeštva, in ki sta radi tega obsegala znake pregreška po §-u 202. k. zak. Napominana številka »Delavca« je bila zato za-

plenjena in potrjena zasega iste z razsodilom od 4. septembra 1896, št. 8858 tržaškega deželnega sodišča v tiskovnih rečeh.

Državno pravdnštvo je obtožilo Ivana Ramnika, odgovornega urednika »Delavca« radi napominanih činov pregreška po §-u 24. tisk. zak. in prestopka po čl. III., št. 1. tiskovne novele od 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak.

Ivan Ramnik se je zagovarjal, češ da je bil predal tiskarni podlistek že dne 22. avgusta 1896, ko še ni bilo objavljeno razsodilo od 11. avgusta 1896. l., da mu toraj še ni bila znana zaplemba brošure »Vgovori zoper socijalizem«; da ni našel nič kaznivega v člankih »Razuzdanost« in »Rabuka v korminskeji predilnici«. Toda deželno sodišče tržaško je Ivana Ramnika krivim proglasilo v smislu obtožbe.

Ugodivši deloma obtoženčevj pritožbi ničnosti je proglasilo kasacijsko sodišče z razsodbo od 9. aprila 1897, št. 1911 Ivana Ramnika krivim samo poskušanege pregreška v smislu §a 8. k. z. in §a 24. tisk. zak., a ga oprostilo obtožbe radi prestopka po čl. III., št. 1. zak. od 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak.

Razlogi:

Obtoženec je urednik občasne tiskovine »Delavec«. V le-tem njegovem svojstvu je imel dolžnost, obvestiti se o zadržaju časopisa tako pravočasno, da bi bil mogel zaprečiti uvrščenje v časopis člankov kaznivega obsega. Tako določa jasno dovolj člen III., št. 1. zak. od 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak. Ako je toraj obtoženec predal v tisk članek, glede katerega še ni obstajala prepoved razširjanja za časa prepodaje, pač pa za časa, ko je časopis izšel, mu je bilo ne samo mogoče, nego bila je njegova dolžnost zaprečiti izdajo tiskovine, ki je žalila § 24. tisk. zak., ter je radi tega odgovoren za dolus in culpa, ker je izdal tiskovino, katere obseg žali zakonito določilo §a 24. tisk. zak. Izgovor na § 10. tisk. zak. nikakor ne velja, kajti le-to zakonito določilo označuje samo pričetek kazenskopravne odgovornosti, a ne, kakor menda meni ničnostna pritožba po §-u 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r., konec iste; vsaj je završen pregrešek po §-u 24. tisk. zak., kakor tiskovna kazniva dejanja sploh, še-le z razširjanjem tiskovine. Pritrditi pa je ničnostni pritožbi ne v smislu §-a 281., št. 9., *lit. a*), pač pa v smislu §-a 281., št. 10. k. pr. r., v kolikor je pripisati (prištevati) obtožencu ne

dovršen, nego samo poskušen pregrešek po §u 24. tisk. zak. Le-ta pregrešek bi bil dovršen za časa, ko je obtoženec objavil po tisku zadržaj tiskovine, po sodnem razsodilu prepovedane. O dovršenji pregreška se pa v predstojećem slučaju ne more govoriti, ker se ni vršilo razširjanje izvodov lista, v katerem je bil ponatisnjen prepovedani članek. Vloženje uradnih izvodov se ne more smatrati kot čin razširjanja, kajti čin razširjanja je v smislu zakona dejanje, ki omogoča dostopnost tiskovine individuvalno neomejenej množici oseb. Ničnostna pritožba trdi, da obstaja nekazniv odstop od poskusa, češ, da je obtoženec natisnil samo uradna izvoda, ter potem odložil nadaljevanje tiska do izvršitve eventualne zasege. Toda, uvaževaje, da obtoženec niti ne trdi, da je samovoljno in samodejno odstopil od svojega, kazenskimi zakonom nasprotujočega delovanja, da je temveč takovo svoje delovanje s previdnim čakanjem vzdrževal, ter da je bila izvršitev njegovega delovanja zaprečena samo po uradni zablembi, toraj po tujem zadržku, je pač jasno, da je s tem zakrivil poskus napominanega pregreška. V smislu čl. III., št. 1. tiskovne novele od 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak., počenja odgovornost za zanemarjanje dolžne paznosti še-le za časa, ko zapčenja razširjanje tiskovine (§ 6. tisk. zak.). O razširjanji pa ne more biti govora v predstojećem slučaju, kakor je bilo že preje povedano. Sodni dvor je smatral napravo uradnih izvodov pomotno za čin razširjanja. Zato manjkajo pogoji za vporabo napominanega zakonitega določila in je bilo toraj obtoženca v tej smeri popolnoma oprostiti v smislu §-ov 281., št. 9, *lit. a)* in 288., št. 3. k. pr. r.

Fitik.

b) Orožje v smislu §-a 83. k. z. je vsako za napad na ljudi uporabno (pripravno) orodje. — Silovit napad na javnemu prometu odprtem prostoru je kazniv.

Mej selskimi in kalskimi fanti obstoja že dolgo let staro sovraštvo in neka tajna napetost. Na Petrovo, leta 1895. je bil v Logu semenj in po večernicah običajni ples na »brejarjih«. Sešlo se je bilo mnogo ljudstva iz bližnjih vasij. Tudi selski in kalski fantje so bili mnogoštevilno zastopani, ter so deloma vkupno, deloma drugi za drugimi na posebno najetem »brejarji« plesali. Zvečer, po končanem rajanji in plesanji so šli Seljani v krčmo sred vasi, a

Kalci v gostilno izven vasi, ležečo na poti, ki pelje v njihovo vas, ter so tam vsaki za-se popivali in popevali. Pozno v noč so Seljani zapustili gostilno in so se napotili domov. Na njih nesrečo jim je nekdo povedal, da so Kalci zbrani v krčmi izven vasi. Seljani so si mislili, da jim je bila lepa prilika, svoje nasprotnike natepsti in ž njimi obračunati radi nekega tepeža, ki so ga bili Kalci povzročili v Koritah na veliki Šmaren 1894. l. Podali so se zato vsi skupaj pred krčmo, kjer so Kalci pili in peli. Krčmar Luka Krt pa jih je ustavil na vratih in jim je vstop prepovedal. Mož je slutil, da niso Seljani nič dobrega iskali, ter jim je rekel, da ne sme po policijskih naredbah nikogar več v gostilno pustiti, ker jo je bilo že zaprto smatrati, kajti pretekla je bila že zdavno prepovedana ura. Seljani so se mirno umaknili in nikdo ni ničesa oporekal gostilničarjevim besedam. A čez kacic deset minut so se vrnili zopet vsi zjedinjeni, nekateri med njimi s kamenjem in s palicami in kolci v rokah, ter so zahtevali, naj se jim krčma odpre. Gostilničar je bil zaklenil in zapahnil vrata in se le ni hotel udati. Seljani so začeli vpiti in razsajati, kamenje proti hiši lučati in so slednjich planili vsi na vrata, je siloma odprli, ter so potem začeli Kalce in krčmarja tepsti.

Državno pravdnštvo je obtožilo Seljane po §-u 83. k. z., in nekatere tudi po §-u 157., odnosno 411. k. z.

Okrožno sodišče goriško jih je z rabsodbo od 31. decembra 1895, št. 6203 v smislu obtožbe krivimi proglasilo.

Kasacijsko sodišče je z rabsodbo od 15. maja 1896, št. 2637 odbilo ničnostno pritožbo obtožencev iz teh-le

razlogov:

Ničnostna pritožba pobija rabsodbo prve inštance po §-u 281., št. 9., *lit. a)* k. pr. r. čes da: 1. niso obtoženi vdrli oboroženi v krčmo Luke Krt-a; 2. niso sploh »vdrlci« v hišo, ker je bila le-ta vsacemu odprta; 3. ni dokazano, da so s slabim namenom v krčmo vdrli, odnosno, da ni dokazano, kaj je vsak obtoženec pojedino zakrivil. Ad 1. Ničnostna pritožba trdi po krivicu, da niso kolci in kamenje orožje. Z besedo »orožje« označa § 83. k. z. vsako za napad na ljudi pripravno (uporabno) orodje, po katerem postaja bolj resen in nevaren napad, kajti neoborožen človek vendarle ne povzroča primeroma tacega strahu in bojazni. Takim-le orodjem pa je vsekako prištevati kamenje in kolce. Radi tega izjavlja po

pravici izpodbijana rzsodba, da so bili nekateri obtoženci s kamenjem in kolci »oboroženi«. Neodločljiva pa je okolnost, da so bili nekateri obtoženi oboroženi, drugi pa ne, ter da se zato ne more govoriti o oboroženem vderenji, kajti odgovorni so istotako oni, ki niso bili oboroženi, a so delovanje oborožencev navlaščno podpirali in izpodbujali. Sicer pa je poudariti, da je pršanje o »oboroženem vderenji« v predstojećem slučaju popolnoma brez pomena, kajti učin §-a 83. k. z. obstaja že ob neoboroženem vderenji več (mnogo) zbranih ljudij. Ad 2. Moti se ničnostna pritožba, ko trdi, da se ne more govoriti o vderenji obtožencev v tujo hišo, češ da je bila le-ta hiša gostilna, toraj prostor, ki je javnemu prometu namenjen in zmirom vsakemu odprt. Toda brez ozira na okolnost, da je bilo, po sodnih vtemeljenjih, tudi zasebno bivališče krčmarja predmet napada (nasilnosti), se ne more pritrđiti dotičnim izvajanjem ničnostne pritožbe, ker ni odvzet javni proštor samo radi te njegove lastnosti razpolaganju lastnikovemu, ter je temveč lastnik vsak čas opravičen izreči, da je nepristopen prostor, to temveč, ako ima za to, kakor v predstojećem slučaju, poseben povod radi pričakovanega tepeža. Sicer bi bilo odvzeto gostilničarjem, kupcem in drugim sličnim državljanom najveljavnejše sredstvo v obrambo svoje lastnine, namreč zaprtje, sicer javno pristopnega prostora, v slučajih, ko obstoja eminentna nevarnost vsiljenja. Sodni dvor je radi tega po pravici smatral vsiljenim vderenjem v tujo hišo vstop obtožencev v gostilno krčmarja Luke Krta, proti njegovi volji. Ad 3. Ničnostna pritožba trdi, da rzsodbeni razlogi ne izreko s kacim namenom so obtoženci v Krtovo krčmo vderli, in kaj je posamezno vsak obtoženec zakrivil. V tem oziru zadostuje, da je sodni dvor ustanovil, da je vsak posamezen obtoženec nameraval natepstí kalske fante in krčmarja Krta, ki jih je v svoji hiši ohranil in branil. Ta nazor potrja okolnost, da so obtoženci po izvršenem vderenji v gostilno kozarce, steklenice i. dr. razbijali. Nebistvena je tudi okolnost, da ni sodni dvor določil individualnega čina vsacega posameznega obtoženca, ker pač zadostuje, da je ugotovil, da so nekateri obtoženci dejanjski silo vporabili, a da so je drugi s sporazumnim sodelovanjem podpirali, kajti smatrati je vse one sosterivce (§ 5. k. z.), ki so vzajemno v hišo vderli, in ki so sploh s prisostvovanjem svoje tovariše izpodbujali, ter je radi tega pravorek v smislu §-a 83. k. z. opravičen. *Fitik.*

c) Ena in ista tirjatev more povzročiti opetovano kaznovanje radi krivne kride. — O razsojenej stvari ne more biti govora pri pregrešku po §-u 486. k. z., ako je kridatar poleg starih, že prej upoštevanih dolgov, v zakonitem roku še druge nove dolgove napravljaj in plačila izvrševal.

Izak K. ni imel leta 1885. nobenega premoženja. Rečenega leta se je oženil in je 1000 lir priženil. S tem kapitalom in s pomočjo svojih prijateljev in sorodnikov je pričel trgovino na debelo z manufakturnim blagom. Imel je najlepšo in največo prodajalnico v Gorici. Toda sreča mu ni bila posebno mila. Trgovina mu je zmirom bolj hiralala, ker je le s tujim denarjem kupčeval. L. 1889. je sam prijavil konkurz, v namenu, da si nekoli zboljša stanje. Posrečilo se mu je deloma. Prodajalnica mu je bila natlačena z raznovrstnim blagom, ki se je dobro prodalo. A soprogina tirjatev 1000 lir za doto je vendarle povzročila pretežo dolgov nad imetkom. Zato ga je okrožno sodišče goriško 1889. l. krivim proglasilo pregreška krivne kride po §-u 486. k. z. Vkljub temu pa je Izak K. koj po prestanej kazni pričel novo trgovino z usnjem in obuvali. Upniki, ki so se bili na konkurzni razpravi oglasili, so bili vsi poplačani, razven Izakove soproge. Novo trgovino je Izak pričel z soproginjo tirjatvijo 1000 lir in brez vinarja v žepu. Tiral je svojo trgovino pol za denarje in pol zastonj do 1895. l., t. j. dokler ga je soproga opozorila, da ne sme tako dalje, da ne more samo »na up« kupčevati. Toda Izak ni hotel svoje soproge poslušati, in zato je le-ta ne zares, nego samo, da bi ga oplašila in spametovala, zaprosila obnove eksekucije, ki jej je bila dovoljena že 1889. l. v iztirjanje njene tirjatve 1000 lir. Vsled le-tega eksekucijskega postopanja so se oglasili tudi še mnogi drugi upniki in posledica je bila — konkurz prezadolženca Izaka K.

Državno pravdnštvo je kridatarja vnovič obtožilo pregreška po §-u 486. k. z. in okrožno sodišče goriško ga je v smislu obtožbe krivim proglasilo.

Obtoženčevo ničnostno pritožbo je kasacijsko sodišče odbilo z rzsodbo od 18. septembra 1896, št. 6575.

Razlogi:

Ničnostna pritožba se pozivlja na § 181., št. 9., *lit. b*) k. pr. r., češ da se je o že pravomočno razsojenej stvari vnovič sodilo, kajti

ena in ista tirjatev obtoženčeve soproge, ki je dala povod konkurzu in čigar obstoj je povzročil pretežo dolgov nad imetjem, se je upoštevala že pri prvem, zoper obtoženca uvedenem procesu, in njega obsoji radi pregreška po §-u 486. k. z. Stvarni predpogoj, ki ga pritožba omenja, je vsekako resničen, a ne sodne posledice, ki je iz istega izvaja. Tirjatev 1000 lir, radi katere je obtoženčeva soproga 1895. l. na vse njegovo imetje eksekucije zaprosila, in ki je bila (deloma) poplačana skoro z vsem obtoženčevim premoženjem, na katero niso mogli zato poseči drugi njegovi upniki, je obstajala vsekako že leta 1889., ko je bil obtoženec radi pregreška po §-u 486. k. z. kaznovan. Toda ne naprava ali nadaljevanje le-tega dolga učinja kaznivega čina, nego okolščina, da je obtoženec, da si je napominani dolg obstajal in dasi mu je bilo pričakovati vsak čas obnove eksekucije v iztirjanje istega, vnovič pričel trgovino z obuvali, da je v prezadolženem stanju nove dolgove napravljaj, plačila dajal, in s tem nove upnike, ki se niso prvega konkurza vdeležili, izgubi njih tirjatev izpostavljal, baš ker ni mogel zaprečiti, da bi njegova soproga na njegovo imetje posegla. Jasno je toraj, da je predmet predstoječe kazenske stvari povsem različen od onega razzodbe od 1889. l., in da ni radi tega opravičen vgovor rei judicatae. Zato baš je vtemeljena obsodba obtoženca radi pričetja trgovine v prezadolženem stanju — točka 3 izpodbijane razzodbe — radi napravljanja novih dolgov, in dajanja plačil v prezadolženem stanju — točka 2 razzodbe — ter radi pomanjkanja dokaza nezgod — točka 1 razzodbe. Glede vgovora zastaranja pa je omeniti, da, akoravno pade krida in pričetje trgovine v prezadolženem stanju v dobo, od katere je preteklo več nego eno leto do sodnega pregona zoper obtoženca, se vendarle o zastaranju ne more govoriti z ozirom na obtoženčevo krivdo v smislu točke 2 obsodbe, ker je namreč obtoženec tik do razglasitve konkurza trgovino nadaljeval, nove dolgove napravljaj in plačila dajal.

Gérkiš.

d) Občinski stražnik je oblastveni (javni) organ, tudi če brani vsled županovega naloga zasebne interese proti posebni nagradi.

Meseca februvarija 1896. l. je bilo na otoku »Gradež« ženitovanje tamošnjega veleposestnika. Ženitvanjske veselice in obedi

so se vršili v hotelu, ki ga je bil ženin nalašč najel. Gostov je bilo nebrojno število. Dasi je bilo tudi za nepovablence bogato pre-skrbljeno z vinom in raznovrstnimi jedili, bal se je ženin, da ne bi kak nenasitnež motil zabave njegovih gostov. Za to je zaprosil župana, naj odredi občinskega stražnika na lice mesta, ter naj mu zaukaže, da ne sme nikomur dovoliti vstopa v hotel, ki ni bil ženitvanjski gost. Župan je temu privolil in je odredil občinskega stražnika Nikolaja V. za dotično službo, a ženin je obljubil stražniku za njegovo izvanredno službo posebno nagrado, in jo kasneje tudi izplačal. Črevljar Svetko K. je, popivši nekaj kozarcev »brzaminca«, ki so ga ženinovi hlapci na borjači v izobilji vsakomur točili, in použivši tudi nekoje potice in pečenke, ki mu jih je bila kuharica skozi okno ponudila, vstopil v vežo in je hotel iti v prostore prvega nadstropja, kjer so svatje obedovali in plesali. Stražnik V. ga je odpodil in mu zažugal, da ga odvede v zapor, ako bi na kojisibodi način ženitovanje motil. K. se je mirno oddaljil. A čez kakih 10 minut se je V-u približal in mu kamen zalučal. Zadel ga je v tilnik in mu lahko rano povzročil.

Državno pravdnštvo je obtožilo K. težke telesne poškodbe po §-u 153. k. z.

Goriško okrožno sodišče pa ga je krivim proglasilo samo prestopka po §-u 312. k. z., češ da V. ni bil javni uradnik, ko je vsled prošnje zasebnika zasebno veselico nadzoroval proti zasebnemu odplačilu.

Kasacijsko sodišče je, z razzodbo od 30. oktobra 1896, št. 7101, ugodivši ničnostni pritožbi državnega pravdnštva, razveljavilo izpodbijano razzodbo, ter Svetka K. v smislu obtožbe zločina po §-u 153. k. z. krivim proglasilo.

Razlogi:

Ustanovljeno je, da je stražnik Nikolaj V. v onem trenutku, ko ga je obtoženec s kamnom ranil, vsled županovega naloga v vzdržbo javnega miru in reda pred hotelom svojo službo opravljal. Radi tega je nedvomno, da je bil stražnik javni uradnik v smislu §-a 153. k. z.; kajti skrb za varnost osebe in premoženja spada, kakor navaja državno pravdnštvo pozivom na državni občinski zakon od 5. marca 1862, št. 8. drž. zak. (čl. V., št. 2) in na občinski zakon za Gorico in Gradiško od 7. aprila 1864, šte. 8. dež. zak. (§ 27.,

št. 2.), v samostojno področje občine, in je županova dolžnost, isto izvrševati (§ 55.). Nebistvena je okolščina, da je bila zasebna veselica povod nadzorovanju hotela, čim je smatral za javni mir in red odgovorni občinski župan potrebno, občinskega stražnika, radi pričakovanega natekanja ljudij, v službo odrediti; ter tudi okolščina, da je ženin stražnika posebej plačal za njegovo službovanje, kajti to se pač pogostoma dogaja, če se je služba javnih organov povzročila po zasebnih sestankih. Odločilno pa je, da je stražnik svojo službo vsled županovega naloga opravljal, in je toraj služil ne zasebnim namenom, nego vzdrževanju javnega reda. Bilo je zato pravno-pomotno, ko je smatral sodni dvor neuporabnim § 153. k. z. z ozirom na »bolj zasebne namene«, ki jih je stražnik čuval, to tim več, ker učinja nasprotje z le tem nazorom čin, da je sodni dvor proglašil obtoženca krivim prestopka po §-u 312. k. z. ter s tem izrecno proglašil V. »kakor službujočo občinsko stražo.« Ničnostni, na § 281., št. 10. k. pr. r. temeljujočej pritožbi je bilo radi tega ugoditi, ter obtoženca proglašiti krivim, v smislu obtožbe, hudodelstva po §-u 153. k. z. *Gerkič.*

e) O medsebojnem skladu zanemarjene paznosti po §-u 373. k. z. in njenega učinka.

Kmet Luka G. je posedoval puško, ki jo je hranil navadno v mali zakljenjenej sobi na podstrežji. Lani je bil odšel za delj časa na Pivko travo kosit. Puško je pustil nabito na navadnem mestu, visečo na nekem žebli, ter je oddal ključ dotične sobe svoje svakinji Ani P., ne da bi bil iste opozoril, da je nabita puška v sobi visela. Črez nekaj dnij je našel Tonček P. ključ sobe, ki ga je bila njegova mati na mizi v kuhinji pustila, je odprl podstrešno sobo, odnesel puško, in igraje se ž njo, je usmrtil svojega pajdaša Francka R.

Državno pravništvo je obtožilo Luko G. pregreška po §-ih 335. in 373. k. z. in okrožno sodišče goriško ga je v smislu obtožbe krivim proglašilo.

Obtoženčevo ničnostno pritožbo, opirajočo se na § 281., št. 9., *lit. a)* k. pr. r., je odbilo kasacijsko sodišče z razsodbo od 17. dec. 1896, št. 12549.

Razlogi:

Takoj, ko je oddal obtoženec svojej svakinji ključ one sobe, v katerej je bila dotlej njegova nabita puška zakljenjena, ter s tem prepustil razpolaganje s sobo svojej svakinji, ni bila puška shranjena v smislu §-a 373. k. z. Dejanjski je bil odtlej prost vstop v sobo otrokom in drugim osebam, ter se je radi tega pripetilo, da je osemletni Tonček P. puško odnesel in ž njo devetletnega Francka R. ustrelil. Že samo zato obstaja vzročna zveza med obtoženčevim vedenjem in nastopivšo posledico. Kajti, ako bi bil obtoženec, kakor je bila njegova dolžnost, po §-u 373. k. z., o predaji ključa podstrešne sobe, puško sprožil, ali le-to na drugem mestu shranil, bi se ne bila zgodila nesreča. Zaman skuša ničnostna pritožba vso krivdo na Ano P. zavrniti, katere obtožba niti ne omenja. Sodni dvor se ni mogel pečati o krivnji Ane P. že radi pomanjkanja obtožbe zoper isto. Toda krivnja, ki jo podtika ničnostna pritožba Ani P., pada na obtoženca, ker je le ta celo opustil svojo svakinjo opozoriti, da je bila puška, ki je v podstrešji visela, nabita, in ker obtoženec niti ne more trditi, da je bila njegova svakinja dolžna puško s posebno paznostjo hraniti, baš zato, ker ni niti vedela, da je v podstrešji visela. Sicer pa nikakor ne ugaša obtoženčeva odgovornost samo zato, ker ni bil on edina oseba, ki je zakrivila smrt Francka R.

Gérkič.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu ima v br. 6. za mesec junij sledečo vsebino: Misli o reformi gradjanskoga parbenoga postupnika u nas na temelju načela ustmenosti i neposrednosti osvrtno na nove gradjanske parbene zakone u Cislitavi. Piše Adolfo Rušnov. Nastavak. — Ovrha za namirenje novčane tražbine na nekretnine po avstrijskom ovršnom zakonu od 25. svibnja 1896. Napisao dr. Stjepan Posilović. Nastavak. — Pomorsko privatno pravo. Spisal C. Svršetak. — La loi du Vinodol traduite et annotée par Jules Preux. Paris 1897. Priopćio dr. Milivoj Maurović. — Stranke i zastupnici stranaka u kaznenom postupku. Napisao dr. Nikola Ogorelića. Nastavak. Pravosudje. A. Gradjansko. B. Kazнено. C. Mjenbeno-trgovačko. Iz upravne prakse. Rješitba kr. financiijnoga upravnoga sudišta. — Književne obznane. — Svaštice. — Viestnik.

Materialien zu den neuen österreichischen Civilprocessgesetzen. Mit vollständigem Register. Izdalo pravosodno ministerstvo. 2 zvezka. Cena vez. 8 gld. 90 kr.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. julija 1897.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Odbor imel je dne 17. t. m. sejo, v kateri se je posvetoval, kam bi se letos priredil društveni izlet. Sklenilo se je, da se izbere za letos Kamnik kot cilj izletu. Izlet priredi se, kakor običajno, meseca septembra. Odbor vabi pa že sedaj vse čast. g. člane, da se blagovole vdeležiti izleta, ker je pač nujno želeli, da se društveniki vsaj enkrat na leto mnogobrojneje snidejo in je za to društveni izlet najbolj pripraven.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: deželnega sodišča svetnik Štefan Katziantschitz v Slov. Bistrici in deželnosodni svetnik Amon Zhuber pl. Okrog v Celji deželnosodnima svetnikoma pri okrožnem sodišču v Celji; deželnovladni tajnik Josip Orešek, okrajni komisarji Viktor Parma, Leopold vitez Roth in Ivan Tekavčič višjimi okrajnimi komisarji na Kranjskem; začasni okrajni komisar Ernest Schönbberger in začasni deželnovladni koncipist Viktor grof Chorinsky defintivnima. — Premeščen je finančni svetnik Fran Dobida iz Briksena v Ljubljano. — Umrl je dne 17. t. m. v Ljubljani c. kr. dvorni svetnik v p. Rudolf grof Chorinsky, toraj nekaj dnij po svojem bratu. Rudolf grof Chorinsky se je rodil l. 1833. v Lincu in služboval do l. 1886. na Kranjskem pri politični upravi. L. 1883 imenovan je bil dvornim svetnikom in l. 1886. premeščen v Gradec. Nedavno še le stopil je v pokoj. Pokojnik bil je obče čislán in vsled svoje izredne ljubeznivosti splošno priljubljen. N. v. m. p.

— (Konferenca delegovancev odvetniških zbornic avstrijskih.) Dne 28. t. m. zbero se zopet delegovanci odvetniških zbornic avstrijskih na Dunaji, da sklepajo o sledečih treh vprašanjih: v prvi vrsti morajo se posvetovati o odvetniškem tarifu, katerega so sklenili delegovanci na svojem shodu, v posameznostih in ga konečno redigovati. Na to predloži se pravosodnemu ministerstvu, katero naj predloži državnemu zboru zakon, s katerim se pooblašča, da uvede ta tarif. Ako bi se tak zakon ne sklenil, ali vsaj ne pravočasno, bode tarif od vseh odvetniških zbornic sprejet, tako da bode vsaj za podlago proračunanju stroškov. Drugi predmet posvetovanju bode zakon o sodnih pristojbinah in bodo delegovanci imeli priliko izreči svoje pomisleke proti predlogi. Tretje vprašanje tiče se pa uradne obleke odvetnikov. Pravosodno ministerstvo namerava za odvetnike uvesti internacionalno obleko talarja in bareta. O tem oziru naj bi delegovanci sklepali. Tudi še druga vprašanja bodo najbrž predmet posvetovanjem.

— (Novo zistemizovanje kanclijskih uradnikov pri sodiščih prve in druge instancije.) Temeljem Najvišje odločbe z dne 5. maja 1897 pomnoži se število kanclijskih uradnikov pri sodiščih prve in druge instancije za 1493: in sicer v VIII. činovnem razredu za 1, v IX. za 464, v X. za 747 in v XI. za 281. Z naredbo pravosodnega mini-

sterstva z dne 5. maja 1897, št. 14. j. m. u. zistemizujejo se ta uradniška mesta. Kanclijski uradniki delili se bodo od 1. novembra t. l. dalje *a*) na one za katere velja § 18. juridikijske norme z dne 1. avgusta 1895, št. 111 drž. zak. in *b*) na one, za katere veljajo samo določila §-a 50. zak. z dne 27. novembra 1896, št. 27. drž. zak. Meseca oktobra t. l. vršiti se morajo imenovanja.

— (Studij novega civilnopravnega reda.) Pravosodno ministerstvo izdalo je naredbo z dne 3. julija 1897, št. 14644, s katero namerava pospešiti, da se uradniki seznanijo temeljito z novim civilnopravnim redom. Naredba določuje: Pri nekaterih sodiščih se, kakor je pravosodno ministerstvo izvedelo, ne skrbi redno za to, da bi vsi uradniki sodišča dobili vednost o vsebini državnega in deželnega zakonika, ukaznika pravosodnega ministerstva in strokovnih listov, kateri se naročuje na račun uradnega pavšala. — Ker je posebno sedaj, ko izhaja obilo naredeb v svrhu izvršila civilnopravnih zakonov, jako važno, da se natančno poizve za priobčila, izhajajoča v teh publikacijah, in se dobe v strokovnih listih dobre pripomočke za studij novih zakonov, ukrepa pravosodno ministerstvo, da se pri sodiščih z malo uradniki, kakor hitro mogoče, navedene publikacije vsakemu uradniku predlože, pri sodiščih z večjim osebjem pa na drug način poskrbi zato, da morejo uradniki te liste, kmalu ko izidejo, vpogledati. Na isti način morajo se naknadno predložiti uradnikom številke, katere so izišle od pričetka leta. Predstojniki sodišč skrbeti morajo za to, da sodni uradniki izvedo posebno za vsebino publikacij, nanašajoče se na nove civilnopravne zakone.

— († Dr. Oto Gesselbauer.) Dne 5. t. m. umrl je v Gutensteinu dunajski notar in predsednik avstrijskega notarskega društva dr. Oto Gesselbauer. Pokojnik rodil se je 11. julija 1852 na Dunaji, bil promoviran v juniju 1876 in stopil v notarsko prakso po daljšem službovanji pri sodiščih pri drju Roncali-ju. L. 1893. prestavljen je bil na Dunaj. Dr. Gesselbauer se je zelo zanimal za avstrijsko notarsko društvo, čegar ustanovitelj je bil. Pokojnik spisal je tudi več sestavkov nanašajočih se na beležništvo.

— († Karol grof Chorinsky.) Dne 12. t. m. umrl je predsednik višjega sodišča na Dunaji Karol grof Chorinsky, rojen 18. oktobra 1838. Po izvršenih studijah stopil je v sodniško službo na Dunaji, služboval nekaj časa pri državnem pravdnistvu in v pravosodnem ministerstvu in bil l. 1874. imenovan deželnosodnim svetnikom. Črez 7 let postal je višjesodni svetnik in l. 1886. prevzel je predsedstvo Solnograškega deželnega sodišča. Od l. 1879. bil je član Solnograškega deželnega zbora in bil vedno strog konservativec do svojega izstopa l. 1890., katerega leta je bil imenovan predsednikom višjega dežel. sodišča na Dunaji. Pod ministerstvom Taaffe poklican je bil v gosposko zbornico in se živo vdeleževal zakonodajnih reform.

Pregled pravosodstva.

953. Pravice do zakonito pristoječe mezde se ne izgubi, ako se posel telesno združuje z gospodarjem, oziroma se pozneje poroči ž njim.

R. z dne 4. maja 1897, št. 4987. J. Bl. št. 26 ex 1897.

954. Dopusten je protidokaz proti vsebini zadolžnice. Določila zadolžnice, katera se niso dogovorila izrecno med strankama, so tudi tedaj neveljavna, ako sta dolžnik in upnik skupno dala pravosedniku nalog, da se ustavi zadolžnico.

R. z dne 28. aprila 1897, št. 4758. G. H. št. 28 ex 1897.

955. Ako je upnik opustil v svoji izvršilni prošnji navesti blagajno, katero se mora obvestiti o prisojilu plače dolžnikove, ne more zahtevati od erarja radi tega, ker se je prisojilni odlok prepozno dostavil blagajni, nobenega povračila.

R. z dne 24. marca 1897, št. 3416. J. Bl. št. 27 ex 1897.

956. Spediter, kateri oskrbuje transport blaga od kolodvora, ni smatrati kot vmesni voznik; odgovoren je toraj samo za ono škodo, katera se je zgodila med transportom, katerega je on izvršil, kolikor se more to dokazati.

R. z dne 16. marca 1897, št. 1858. G. H. št. 26 ex 1897.

957. Pravica, zahtevati od drugega, da kupi gotovo reč za določeno ceno, je po svoji vsebini osebna pravica do stvari in ne more biti predmet stvarne pravice (§-i 307., 308., 443., 1070, 1073. in 1095. obč. drž. zak.)

R. z dne 26. januarija 1897, št. 484. Z. f. V. št. 27 ex 1897.

958. Pooblastilo, katero je nadvarstveno sodišče varuhu v svrhu, da vloži za varovanca tožbo in se pravda, ne ugasne s smrtjo varovančeve med pravdo; ne more se toraj trditi, ako se je pravda po smrti varovančevi nadaljevala po varuhu, da je postopanje nično in istotako razzsodba, češ da tožnik ni zastopan.

O. z dne 26. januarija 1897, št. 47. J. Bl. št. 27 ex 1897.

959. Prispevkom za delavske zavarovalnice proti nezgodam ne pristojajo pri razdelitvi izkupila izvršilno prodanega zemljišča podjetnika, katero zemljišče s podjetjem, koje je podvrženo zavarovanju, ni v nobeni zvezi, prednostna pravica.

O. z dne 17. februvarija 1897, št. 1666. Z. f. V. št. 27 ex 1897.

960. Sodno postavljeni sekvester uživa varstvo §-a 68. k. z.

R. z dne 9. aprila 1897, št. 2501. G. Z. št. 2067.

961. Samopomoč, združeno s poškodbo tuje lastnine, kaznovati je samo tedaj po §-u 85. k. z., ako si je storilec v svesti nezakovitosti svojega dejanja; ne zadostuje samo, da niso dani pogoji §-a 344. obč. drž. zak.

R. z dne 27. aprila 1897, št. 4944. G. Z. št. 2069.

962. Ako nastopijo nasledki §-a 126. k. z. kaznovati je nečistost zoper naravo po §-u 130. k. z. s težko ječo 10 do 20 let, oziroma na vse žive dni, čeravno se ni uporabila sila ali zvita omamba.

R. z dne 22. januarija 1897, št. 14610. G. Z. 2052.

963. Osebni stan, kateri omenja § 134. k. z., biti more tudi samo začasen stan poškodovanca (n. pr. pijanost).

R. z dne 10. decembra 1896, št. 11673. G. Z. št. 2026.

964. Stvari, katere nosi posestnik v žepu svoje obleke, se radi tega samo ne morejo smatrati kot zaklenjene (§ 174., II., *lit. d*) k. z.).

R. z dne 29. decembra 1896, št. 14797. G. Z. št. 2029.

965. Idejalna konkurenca hudodelstev po §-ih 169. in 170. k. z. se ne ustanovi, ako se zažge lastna stvar v svrhu, da bi se kratilo pravice drugega in nastane nevarnost ognja za tujo lastnino; vendar je to dejanje kvalifikovati po oni kazenski določbi, katera se vidi strožja po okolnostih, ki določajo kazenski postanek.

R. z dne 11. februarja 1897, št. 1539. J. M. 1335.

966. Po svojem bistvu karakterizuje se v §-u 199., *lit. e*) k. z. označeni zločin kot ponareja ali zatajba posvedočbe. — Kot mejniki veljati morejo le znamenja, katera so zadobila namen, zaznamovati meje zemljišč, po dejanju, katero veže udeležence, ali so se kot taka po udeležnikih izrecno ali molče pripoznala. — Glavni namen, kateri se zahteva za učin delikta (§ 197. k. z.), nanaša se samo na odvzetje (odstranjenje) dokazila, katero imajo sosedje z mejniki na razpolago; ni treba, da bi se nameravalo oškodovati zemljiško lastnino. Kot odstranjenje smatrati je vsaktero vplivanje na mejnike, s katerim se odtegnejo uporabi, za katero so namenjeni.

R. z dne 14. januarija 1897, št. 11288. Z. f. V. št. 16 ex 1897.

967. Za učin pregreška po čl. VII. zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 ex 1863 drž. zak. ni treba, da se obtožnica v polnem obsegu razglasi, zadostuje, da se posname *essentiale* obtožbe. Odgovorni urednik perijodične tiskovine je odgovoren, ako je zakrivil prepovedano objavo samo s tem, da je zanemaril dolžnost, pravočasno seznaniti se z vsebino tiskovine. — Ni pa prištevati tega učina k deliktom, ki so odkazani porotnikom.

O. z dne 6. novembra 1896, št. 8846. G. Z. 2034.

968. Sodišču, pri katerem je bila kazenska pravda v I. instanciji pristojno, je sklepati o obnovi kazenskega postopanja (357. k. pr. r.) tudi, če je bilo pristojno samo vsled delegacije.

O. z dne 9. aprila 1897, št. 1649, G. Z. št. 2064.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 4 v Gospodski ulici; upravištvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I: zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško-slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k občenemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal Anton Levec, c. kr. sodni pristav.

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Anton Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

